

§ 5**Framtidens valfrihetssystem – inom socialtjänsten****Svar på remiss från kommunstyrelsen av betänkande av utredningen om framtida valfrihetssystem inom socialtjänsten, SOU 2014:2**

Dnr 1.6-61/2014

Socialnämndens beslut

1. Socialnämnden hänvisar till tjänsteutlåtandet som svar på remissen.
2. Socialnämnden lämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen.
3. Paragrafen justeras omedelbart.

Ärendet

I Socialdepartementets betänkande föreslås att Sveriges samtliga kommuner, genom en ändring i socialtjänstlagen ska vara skyldiga att skapa förutsättningar för den enskilde att välja mellan olika utförare inom hemtjänsten. Vidare föreslår utredningen hur lagen om offentlig upphandling, LOU, och lag om valfrihetssystem, LOV, kan tillämpas i kommunerna. Socialstyrelsen föreslås få i uppdrag att utreda och utveckla lättillgänglig och kvalitetssäkrad information.

Förvaltningen instämmer i huvudsak med de framlagda förslagen.

Förvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 19 mars 2014.

Förslag till beslut

Ledamoten Stefan Nilsson (MP) anmälde att MP inte deltar i beslutet.

Tjänstgörande ordföranden Marie Ljungberg Schött m.fl. (M), tjänstgörande ersättaren Patrik Silverudd (FP), ledamoten Stina Bengtsson (C) och ledamoten Mia Sundelin m.fl. (S) föreslog att nämnden skulle besluta enligt förvaltningens förslag till beslut.

Ledamoten Ewa Samuelsson (KD) framlade ett annat förslag till beslut och föreslog att nämnden skulle besluta enligt detta förslag.

Ledamoten Inger Stark (V) framlade ytterligare ett annat förslag till beslut och föreslog att nämnden skulle besluta enligt detta förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställde förslagen till beslut mot varandra.

Nämnden beslutade utan omröstning enligt tjänstgörande ordföranden Marie Ljungberg Schött m.fl. (M), tjänstgörande ersättaren Patrik Silverudd (FP), ledamoten Stina Bengtsson (C) och ledamoten Mia Sundelin m.fl. (S) förslag till beslut.

Reservation

Ledamoten Ewa Samuelsson (KD) reserverade sig mot nämndens beslut till förmån för sitt eget förslag enligt följande.

1. Socialnämnden tillstyrker i huvudsak förvaltningens förslag till beslut.
2. Socialnämnden uttalar som svar på remissen att alla kommuner bör tillämpa LOV.

Att människor ska ha makt över sin egen vardag måste gälla också när man är i behov av stöd och service från samhället. Makten ska flyttas från politiker till enskilda människor så att alla har möjlighet att välja. Såväl privata företag som ideella organisationer ska kunna ansöka om att bli godkända som leverantörer.

Jag är positiv till förslaget att kommunerna ska vara skyldiga att skapa förutsättningar för den enskilde att välja mellan olika utförare inom hemtjänsten. Företag ska kunna etablera sig i kommuner via LOV och LOU. Genom att införa LOV blir det möjligt för mindre företag att komma in på marknaden. Valfriheten för medborgarna förbättras och likaså kvaliteten i verksamheterna. Som en följd av LOV har det visat sig att fler kvinnor etablerat sig som företagare.

Det är även av största vikt att medborgarna får tydlig information om de olika alternativ som erbjuds.

Reservation

Ledamoten Inger Stark (V) reserverade sig mot nämndens beslut till förmån för sitt eget förslag enligt följande.

1. Socialnämnden beslutar att avstyrka förslaget om ändring i socialtjänstlagen.
2. Därutöver framförs följande.

Vänsterpartiet vill avskaffa LOV som innebär en fri etableringsrätt som styr etableringen av verksamheter mot områden där det är mest lönsamt och inte där behoven är störst. Alla ska ha rätt till en bra socialtjänst oavsett köpkraft eller var man bor. Socialtjänsten ska bedrivas utan vinstsyfte.

Valmöjligheter och andra utförare ska finnas så länge alla skattepengar går till verksamheten, till exempel kooperativ, ideella stiftelser och bolag som bedrivs med vinstbegränsning(en bolagsform som finns idag men inte används särskilt mycket). I den mån det behövs upphandlingar inom socialtjänsten kan det göras enligt en reformerad LOU, med ökade sociala krav, exempelvis kollektivavtal och meddelarfrihet.

Särskilt uttalande

Ledamoten Mia Sundelin m.fl. (S) lämnade följande särskilda uttalande.

Utredningens utgångspunkt har varit att öka förutsättningarna för mångfald inom kommunernas omsorg och personer med funktionsnedsättningar. Vi delar i grunden denna utgångspunkt och ställer oss positiva till att kommunen fortsatt ges stort självbestämmande över dessa frågor men har ändå invändningar mot vissa delar av utredningen. Utredningen föreslår ett tillägg i socialtjänstlagen som anger att kommunen ska skapa förutsättningar för äldre människors möjligheter att välja utförare. Vi instämmer i det förslaget men vill ha ett tillägg med innebörden att kommunen alltid ska kunna erbjuda tjänster som ingår i stöd och hjälp i hemmet och annan lättåtkomlig service. Det finns olika skäl till att värna kommunens roll som utförare. Många är skeptiska till privata utförare och vill kunna välja kommunen för att de upplever att det ger dem större trygghet. Vi kan idag se att kommunen förblir en stor utförare även där LOV införts. Likande erfarenhet gäller även om man ser till utvecklingen av personlig assistans. Fortfarande har en stor andel sin assistans genom sin kommun. Värde av att kommunen även utför tjänsterna handlar också om att kommunen får kunskap om hur verksamheten fungerar och vilka olika kostnader och problem som uppstår. Detta förbättrar förutsättningarna att arbeta fram bra förfrågningsunderlag och även möjligheterna att kontrollera och

följa upp verksamheter. Om kommunen frånhänder sig sin utföraruppgift försämras kunskaperna att ställa krav och kontrollera. Internationella studier bekräftar detta. Erfarenheter från OECD visar att det finns risk att den offentliga beställaren efter en tids konkurrensutsättning förlorar kunskap om den verksamhet som upphandlas.

För många med stora och sammansatta behov av vård och omsorg, krävs en väl fungerande samverkan mellan hemtjänsten och primärvården. Erfarenheter visar att det uppstår nya samverkansproblem när fler aktörer är inblandade. När det inte längre automatiskt finns en geografisk närhet mellan utförarna uppstår också nya kostnader. Detta berörs på några sidor i betänkandet. Några förslag lämnas dock inte men det är viktigt att lyfta fram att det finns ett särskilt problem inbyggt i själva LOV som försvårar samverkan i kommuner och landsting med många utförare.

När äldre värderar vad som är viktigt är det i första hand möjligheten att påverka innehållet i sin omsorg och att få kontinuitet. Att välja utförare är ofta en andrahandsfråga. Vi tror att mångfald av utförare kan gynna även övriga kvalitetsaspekter men det sker inte automatiskt. God kvalitet handlar i grunden om vilka förutsättningar kommunen ger äldreomsorgen. Kan man inte som brukare påverka hjälpens innehåll, tvingas personalen stressa och är det ständigt ny personal, är det en dålig äldreomsorg även om det finns en mängd utförare att välja mellan. Socialstyrelsen har också varnat för att valfrihetssystemen kan leda till en ojämlik vård och omsorg. Det är signaler som vi finner oroande. De brukare som har störst behov av vård och omsorg är ofta också de som har svårast att göra aktiva val. Dit hör inte bara de allra äldsta, som kanske har en demenssjukdom, utan också många yngre med en kognitiv eller kommunikativ funktionsnedsättning. Det är en relativt stor grupp med en rad olika svårigheter att få vardagen att fungera. Det kan till exempel handla om personer med afasi, traumatisk hjärnskada och den stora gruppen personer som har en utvecklingsstörning. Vi vill understryka att Sverige har ratificerat FN:s konvention för personer med funktionsnedsättning. Konventionen ger tydliga riktlinjer för hur politiken inom funktionshinderområdet ska utformas.

Socialförvaltningen
Administrativa avdelningen

Swedenborgsgatan 20
106 64 Stockholm
Växel 08-508 25 000
Fax 08-508 25 030